

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egyület” hivatalos közlönye.

Előfizetési árak:

egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Tanulóknak egész évre 6 korona

Felolós szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számítatnak. Nyilttér sora 50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6-8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Választások előtt.

Székelyudvarhely, április 2.

A napokban jelent meg a 48-as Kossuth-párt szózata, s nem lett volna következetes a párt, ha abban oldalvágást nem mért volna a másik függetlenségi pártra. Jobb ügyhöz méltó buzgalommal igyekezik a Justh-pártra háritani minden hibát, minden felelőséget: vádolja az intranzigenciával, a bankdátumhoz való merev ragaszkodással, mely aztán fölborította a helyzetet és elérhetetlenné tette az elérhető. A méltatlan támadásra a Justh-párt természetesen nem marad adós; s a helyzetért Kossuth Ferenczet teszi felelőssé, ki nem maradt ura szavának; ingadozó és habozó eljárása buktatta meg az önálló bank ügyét, mert ha élére áll a 250 tagu egységes függetlenségi pártnak, azzal együtt ellenzékbe megy, rendithetetlenül követeli az önálló bankot, melyet az ország-éppen az ő biztatására, kvota-emeléssel már meg is vásárolt, nem férhet hozzá kétség, hogy a bécsi udvar meghajolt volna e követelés előtt. És amennyiben ezt Kossuth Ferencz nem hiszi el a Justh-pártnak, — érvel tovább a Justh-párt, — higgye el Tisza Istvánnak, a ki egyik beszédében nyíltan kijelentette, hogy ha a király azt látja, hogy a nemzet többsége szívósan ragaszkodik az önálló bankhoz, akkor a király kétségtelenül teljesíteni fogja a nemzetnek ezt a követelését, a melyet maga is jogosnak ismer el. Tisza István tehát itt, ebben a kérdésben egészen ellenkező

felfogást vall magáénak, mint Kossuth Ferencz és ugy látja a Justh-párt, hogy Tiszának van igaza. Mert ha a magyar politikai pártok a Kossuth Ferencz felfogását teszik magukévá és a királyi ellentállást legyőzhetetlen akadálnak ismerik el: akkor miféle értelme van bármely politikai programnak? Akkor hiába distingvál a Kossuth-párt szózata „ideális” és „munkaprogram” között, mert akkor munkaprogramot csak egy tényező adhat: a császár.

Szóval, amikor nyakig benne vagyunk a választási mozgalmakban, bontakozik már, halványan, körvonalaiban kezd kialakulni már annak a jó öreg közmondásnak az igazsága, hogy inter duos litigantes tertius gaudet: két veszekedő közül a harmadik örül. Egészen, az utolsó betűjében is, a közmondás igazsága egyelőre csak azért nem érvényesül, mert mostanig még az a bizonyos harmadik sem mondhatja el magáról, hogy berkeiben teljes béke honolna. Egyelőre még tertius quoque itigat: a harmadik is veszekszik, — t. i. önmagával; de bizonyos az is, hogy önmagával majd csak rendbe jó valahogy s a mi elvkülönbség fenn is marad a választójogi kérdésben a kormánypárton belül, azt majd csak el fogja tüntetni az idő és a — hatalom, a minek hogy egész szívből örülhessen s a minek hogy többségszerzéssel törvényes alapot is szerezhessen: ahhoz a két veszekedő, mely ugy viseli magát, mintha a közös ellenségről megfeledkezett volna, — már mindenesetre adva van.

Első perczre szinte megfoghatatlannak,

megmagyarázhatatlannak tünik fel az, hogy a két 48-as tábor szemben áll egymással még most is, a választási küzdelmekben.

Öt és egynegyed esztendő előtt, mikor Tisza István ellen kellett választási hadjáratba indulni, 48-asok, 67-esek, mind kezét fogtak, szövetkeztek egymással, hogy legyűrjék a parlament akkori többségét, mely megsértette a házszabályokat. Ma itt egy kormány, mely csak ezután akar parlamenti többséget szerezni, de a mely már eddig is, pusztán létevel s még inkább a Ház tiltó határozatának semmibevevéseivel, megsértette a parlamentárizmust, a törvények, az alkotmány szellemét s betűjét.

Mindez azonban nem elég a két 48-as párt-
nak ahhoz, hogy a mostani kormány ellen is egyesült erővel induljon hadba, mint a hogy annak idején Tisza ellen egyesült erővel indultak hadba, egymástól elvekben, programban sokkal, de sokkal távolabb álló pártok. Avagy tán azt akarná elhitetni az ország közvéleményével a két 48-as párt, hogy elvekben, programban nagyobb közödtük a távolság, mint volt például 1905-ben 48-asok és néppártiak közt?

Mi tehát ennek az első perczre érthetetlennek látszó változásnak igazi, mélyenfekvő, pszichológiai oka? Mi a következő összetett érzésben véljük ezt megtalálni:

Mind a két 48-as tábor ma már hatalom után van. Ma már nem az a szűz ellenzék, miut volt az 1905-ik évi választás előtt. Ma már belekóstolt a kormányba — és édesnek találta: bár mégsem annyira édesnek, hogy elvei,

Színházi hét.

Székelyudvarhelyen a tavaszi színi évad az, mely kevésbé jól szokott sikerülni. És ennek oka az, hogy talán nincs a földön még egy város, a hol anyai estét rendeznének, mint éppen itt. Kezdődik ez a mulatság tova októberben és megszakítás nélkül tart farsangon, bójtön keresztül egészen addig, míg csak tavaszi vándoraink, kedves vendégeink, színészeink meg nem jönnek. Ekkor pedig be áll a reakció. A színház kong az ürességtől, s olyan végtelenül elszomorító bizonyosságot tesz ez ami szellemi életünkről. Mert az anyagiak hiányáról, hál' isten itt szó nem eshetik. Nem, mert újra nincsen város, a hol a miénknél fanczosabb, pucczosabb életet élnek és emellett vendéglőink sem állanak üresen, ami mind azt bizonyítja, hogy az anyagi eszközök megválnának a színházba járáshoz, csak éppen az érzék hiányzik. Pediglen így egy rendszeres, kellően szervezett színtársulatot fenntartani nem lehet. Így rajta vagyunk azon az uton, melyen visszasüllyedünk a kerületen kívüli állapotba, amikor apró színtársulatok garázdálkodásainak leszünk, mint a multban, kiszolgáltatva. Szükséges az, hogy a város társadalmi felkarolja a társulatot, mert a színház szellemi szükségletét kell képezze és nemesebb szórakozását az alsóbb néposztálynak. A társulat tagjainak sorában mi változás sem történt; teljesen az ősi gárda vonult be, kik közül számosat élénk rokonszenvvel fogadott a közönség. A mi általános észrevételünk, illetve kívánságunk van, az az, hogy a rendezésre több gond fordítandó s a szereplők komolyabban vegyék feladatukat; egyébként az eddig előadott egy pár darabon jó összjáték látszott meg. A katonazenekar pompásan egészíti ki a színházat és nélkülözhetetlen kellékét képezi.

A társulat szerdán, 30-ikán kezdte meg előadásai sorozatát *Tai-fun*-nal, Lengyel Meuyhért színművével, mely izgalmas, érdekesítő, néha érzelmes színműt, mely a kigondolásban eredeti, technikában csaknem fedhetlen. És még valami nevezetes van ebben a *Tai-fun*-ban: nemcsak hogy nem közömbös erkölcsi kérdések iránt, hanem egyenesen dogmatikus. Kérlelhetetlen szigorúsággal hajtja végre a moral követelését bősén, Tokemaro doktoron.

Tokemaro doktor japán, a drámának csaknem valamennyi személye, cselekménye, világfölgőse, tehát erkölcsi is japán. Jóformán csak a színhely európai: Berlin és ebből a kettősségből, az idegenbe plántált nemzeti érzésnek, nemzeti erkölcsnek nemzeti czélokért való rajongásnak a környezettel való összetűzéséből keletkezik az egész dráma. A szerző Berlinben látta a japánokat csoportban, és azon frissen, elhozta szerzett benyomásait. Jól látott vagy tévedett-e, ki tudná megmondani. De ez nem is fontos. Egy darab életet látott, azt fölboncolta elemeire, rostjaira, finom műszerével tisztán és szabatosan dolgozott.

Az a Tokemaro, a kit főnnebb említettünk, a berlini japán kolónia szellemi vezére. Nála találkoznak, tanácskoznak, szórakoznak honosai, csupa eszes, művelt, törekvő, hallgató ember, a kik egyetlen nagy czélt ismernek: az ötven millió japán világuralmának megszerzését, egyetlenegy erkölcsi törvényt, a melyért mindent föl kell áldozni, még az erkölcsöt is: a kötelességet. A doktornak van egy kis barátja, Kerner Ilona. Igazi női bestia, szeszélyes, hisztérikus, csapodár, agyonkinozza a kedvesét, örülten féltékenyé teszi: az ilyenek százával járnak szabadon a világvárosok prédával tele utcáin. Kerner Ilonának azelőtt Lindner volt a barátja, az alkoholista és neuraszténikus író, a ki följár Tokemaróhoz japán

motivumokért és közben germán gorombasággal vágja az egész japán társaságnak szemébe a legnagyobb őszinteségeket. A kis sárgák hallgatnak, mosolyogtak, a helyett, hogy kidobnák. Ugyis el fog menni... A japán pedig mindig tud uralkodni magán és lenézi ezt az iszákos frátert és nagyképu társát, a professzort is, a ki harmincz évig dolgozott egy tudományos munkán, Japan etnográfáján és a hozzáértők, a japánok véleménye szerint egész munkája öt napot sem érdemel meg.

A könnyelmű Kerner Ilona néhány kéziratlapot olvitt Tokemaro lakásáról. A japánok különben is veszedelmesnek itélik ezt a nőt, mert eltéríthetné fejüket kötelességétől. Maga Tokemaro is elhatározza, hogy kidobja, bármennyire fáj is a szíve; érzi, hogy szereti és épp azért veszére lesz. A férfi és az asszony közt igazán mesteri tudással fokozott drámai jelenet fejlik ki. A japán nyugodtan, igen kevés szóval fölszólitja Ionát, hogy hagyja el, mindörökké. A leány kér, könyörög, hizeleg, duruzsol. Végre elszédíti a japán érzékeit és most már ez esdekel neki, hogy maradjon nála. De most már a bestia kerekedett fölül. Te, te akartál engemet kidobni? Én nem vagyok az a leány, a kit kilehet rugni. Szeretesz? Én nem szeretlek. Sohasem szerettelek. A férfi megtántorodik. Mindent tudni akarsz? Utállak, utáltalak mindig, mert piszkos vagy, mert sárga vagy. A japán egész testében megrázkodik. Mind ilyenek vagytok, az egész fajtátok. Gyávák, hidegek, majmok, állatok! Most, most uralkodjál magadon, ha tudsz! A japán elveszti a fejét, mint a tigris, ugy ugrik rá a leányra, a kit szeret és a ki ily irtózatosan megbecstelenítette. És egyetlen szoritással megfojtja. A mint rémületéből valamennyire felocsudik, hívja a társait és elmondja nekik egyszerűen, őszintén, hogy meggyilkolta az idegen leányt. Az öregok kijelentik, hogy

programmja feladása árán is megtartotta volna az ellenzékiskedés keserű kenyere helyett. Ámde maga a bukás fája: és a bukottak kifogyhatatlanok szoktak lenni az egymás iránt való szemrehányásban.

Most azonban mégis csak arról volna szó első sorban, hogy egy kormányt, mely a parlamenti többség megkerülésével jött, megbuktassanak, nem a maguk, hanem a parlamentarizmus tekintélye érdekében. Most első sorban harczról volna szó, választásról volna szó, — és itt van amaz összetett érzés másik fele; a két 48-as tábor t. i. nemcsak úgy érzi, hogy hatalom után van, hanem úgy érzi, — bármennyire is igyekezzék ez érzést magában tompítani, elfojtani, bármennyire is titkolja, tiltakozék, bármennyire is tagadja le, mert még így is, ha őszintén nem tud róla, akkor is meg van benne ez az érzés öntudatlanul, — mondjuk, a két 48-as tábor nemcsak úgy érzi, hogy hatalom után van, hanem úgy is, hogy esetleg hatalom előtt. Tehát, mert a hatalom mégis csak jobb, ha minél kevesebb szám között oszlik meg s ők, a két 48-as párt, szeretnének a hatalomba külön-külön visszatérni: most féltékenyen állnak egymás mellett, mint két szerető, a ki várja, hogy visszakapja kedvesét a harmadiktól, a kire — nem is féltékenyek.

Avagy csak nem akarják elhíttetni, hogy az a mód, mellyel egymást invitálják: politikailag tisztességes? Igen, kitárják egymásnak az ajtot, de imigyen: csak beljebb, beljebb, te hatalomraéhes, te elvtagadó, te minden áron kormányra törekvő!

Holott az osztó igazság az, s mi tartozunk a közvéleménynek ennek konstatálásával éppen az ő érdekükben, hogy egyik sem olyan elvtagadó, egyik sem olyan hatalomra éhes, egyik sem olyan minden áron kormányra törekvő, mint egymásról hirdetik, — mert ha így volna, akkor ma vagy együtt, vagy egymás ott ülne a kormányban s legfőbb igazán egymás ellen kellene új választáson küzde-

niök s nem Khuenék ellen. Minderre azonban elvakultságában egyik sem gondol s egymás ellen mennek a helyett, hogy Khuenék ellen menének viribus unitis. Hisz még ebben a kicsiny szegény Udvarhely megyében is kegyetlen módon szembehelyezkedett, ha nem is a függetlenségi érzelmi közönség, de maga a központi pártvezetőség, mely két kerületben is egymás ellen dolgozik és azon imádkozik, hogy mintsem a másik függetlenségi fél kerüljön be, inkább a kormány győzzön.

Hát bizony ez eléggé híjján van az őszinteségnek, de az igazság érdekében konstatálni vagyunk kénytelenek akkor, a midőn a koalíció legjobbjai az aktív politikai élettől jórészen visszalépní vannak kényszerülve, mivel a harcztéren maradtak inkább a mások keresett hibáiban, mint saját erejükben találják fel politikai hivatottságuk igazolását.

A király a nemzet kívánására azzal felelt, hogy ex-lexben most harmað izben feloszlatta a házat. Mivel fog felelni, ha a nemzet nem ad többséget mostani kormányának, még kétséges; s végzetlenül szomorú, hogy ez a felelet még kétes is lehet — a nemzeti akarat állandó, következetes fenntartása után is. A király felmondott a Wekerle-kormányának, lehet, hogy fel fog mondani az egész magyar fölösleges alkotmányának, ha a nemzet nem szegődik a Bécsnek tetsző politikához. De ez a lehet, ez nem szabad, hogy a nemzetet visszatartsa igaz akaratnyilvánításától; a király kétes felelete nem szabad, hogy befolyásolja a nemzet őszinte kérdését: van-e alkotmánya, vannak-e jogai, érvényesülhetnek-e kívánásai, igen vagy nem.

A király kormánya utján a nemzetet kérdezzem meg, hogy kell-e gazdasági függetlenség neki? A válaszadásban a nemzetet befolyásolni egyik oldalról sem szabad.

embereket egybekapcsolja: egyetlen parancs van, a köteleesség.

Ez a dráma egészében nagyon jól van kidolgozva és némely részében az eszme becstét is meghaladó irodalmi értéket mutat. Az első fölvonásban a doktor lakásán magukra maradnak a japánok, kis színes lámpát gyujtanak, kimónót öltenek, teát isznak, japán legendákat beszélnek el és a Spreeparti Babilonba átvarázsolják Nippon teljes bűbáját. Ez a jelenet mélyen megindító és hatást tesz, mert óvatosan kerülí a hatást.

Szilágyi Aladár játéka híven tükrözte vissza az élet szenvedélyeinek táifuntját. Biztonsággal játszott; játéka szépzérteket, mélységesen emberit tanusított. Igen jól volt Harmath Zseni Kerner Ilona bőditő szerepében, melynek simaságát, megejtő varázsát érthetővé tette. Külön megemlítjük *Ernyeit*, a ki Lindner neurezteniás alakját találó vonással ruházta fel, ha helylyel-közzel az tulmarkáns is volt. Kedves volt *Iványi Irén*, amiat hogy a többi szereplő is megfelelt a rábizottaknak, s ha a hatás még sem volt akkora, mint azt a vártuk volna, az tisztán a színpadi berendezések hiányos voltán mult.

Csütörtökön, 31-én, *Királyfogás*, Konti hatalmas zenéjü operettéje volt másoron. *Patak* Vilma a Flóra szerepének ének számaival szép sikert aratott; szubtilis játéka tetszett. *Szalma* Sándor tiszta baritonjával, melyet a kellő lágyssággal lát el, érdemelte ki a tetszést, melyből nyílt színen is kapott. Jók voltak *Vándoriné*, ki énekével, *Gyözö* és *Szilágyi* kik humorjukkal emelkedtek ki. Az enseble is jó volt.

Tegnap szombaton este *Luxemburg grófja* ment, míg ma este *Sári bíró* a Nemzeti Színház nagyszerü vigjátékát, holnap hétfőn megismétlik *Luxemburgot*, míg kedden *Tilos a csók* operettet adják. Szóval csupa ujdonság, csak hogy éppen a közönség megkedvelje a színházba járást.

BELFÖLD.

Bánffy Dezső levele.

Bánffy Dezső bárót újra jelölték Szegeden képviselőnek. Ez alkalomból Bánffy hosszabb levelet intézett választóihoz, bejelentve, hogy mint „pártonkivüli“ vállalja a jelöltséget. Levelében a többek közt a következőket írja:

Mit hoz a jövő, nem tudom. Helyesnek találok az új kormányt azon óhaját, hogy a jövő képviselőház munkaképességét helyreállítsa. Ebben a törekvésében csak üdvözölni tudom. Nem látom ugyan eddigi programjában részletesen ismeretve további kereteit. Ennek folytán továbbra is fenn kívánom tartani pártionkivüli álláspontomat.

Önök, kikkel már hat év óta áll fenn politikai összeköttetésem, elveimet ismerik, tudják, hogy a *közjogi harczok félretételével a meglevő alapon* látva czélszerűnek a magyar állam további kiépítésének útjait keresni; liberális, demokratikus alapon, gondoskodva arról, hogy a politikai küzdelmeink a *magyar állam gazdasági megerősítése* érdekében folyjanak. A *magyar nemzeti államot* kell a magas egységes nemzeti erejében *kifejleszténi*, gondoskodva, hogy alkotásaink szociálpolitikai irányzattal az ország legkülömbözőbb érdekeinek szolgálatába álljanak, kiegyenlítve a *gazdasági, kereskedelmi és társadalmi ellentéteket*, melyeknek kellő összhangba hozatala hivatott arra, hogy a nemzeti eddig széthuzódó erőket a jövőnd megerősödés czéljaira használhasuk ki. Ugy mint önök előtt nem egyszer nyilatkoztam, most is az a nézetem, hogy a választó reformot az általánosság és egyenlőség elveinek megfelelően a *magyar nemzet vezető hegemoniájának fenntartásával* kell megalkotni.

Itt csak nagy vonásokban elmondott, de önök előtt nem egyszer részletekben is hangoztatott elvek fognak eszentul is vezetni. Azt hiszem, hogy hajlott korom tapasztalatai lehetővé fogják nekem tenni azt az elegendhetlen, *határozott nemzeti politikát szolgálni*, azzal a *mérséklettel*, mely megtanít, hogy mit és miként kell csinálni, az *elvek feladása és lemondás nélkül*, akkor és úgy, ahogy az a haza, a jövő és a béke munkálkodás biztosítása érdekében szükséges és czélszerű.

Fogadják tisztelt választó közönség irányomban tanusított bizalmukért hálás köszönetemet és ígéretemet arra nézve, hogy mint képviselő, főtörékvésem lesz a haza és az önök érdekeinek szolgálatára lenni.

Budapest, 1910. márczius hó 26. ánn

Kiváló tisztelettel:
Bánffy Dezső br.

KRÖNIKÁS JEGYZETEK.

Szekelyudvarhely, április 2.

Csak törvényes alapon.

A jogot a nemzetnek nem a törvénykönyvek adják meg, hanem a nemzet ereje. Olyan nemzetnek, amely önmaga erőtlén és tehetetlen, joga nincs. Legfényesebb és legigazibb jogaiból egyszerre kiforgatják, azután kinevetik és pellengére állítják.

Miért tisztelje a dinasztia is azt az országot, amely gyámoltalan és erőlytelen megvédelmezni saját igazait? Még ha fegyverrel tör reánk és vérbe fojtja törekvéseinket, vagy szuronyok erejével gázol el: érthető, ha eltiporhat.

Erkölcsei erő nélkül meg nem állhatja egyetlen nemzet sem a helyét s azon nem lehet csodálkozni, ami itt most történik. Elvégre is tehetnek ilyen dologgal kísérletet. A négy százéves osztrák uralom alatt sokszor volt benne részünk. Milliókkal és fegyverekkel megkísérelték az országot leigázni.

Hogyan lehetne egy a nemzetnek joga, ha megcsillogtatják előtte a pénzt és kinyitják előtte a korcsma-ajtókat és borgózzal, anyagi eszközökkel eltántoríthatják akaratától és elhatározásától!

Mit akart a nemzet elérni? Gazdasági szabad rendelkezést akarta megteremteni. Azzal a joggal akart élni, amely minden nemzetnek korlátlan szabadságában áll: intézményeket akart teremteni, amelyekkel gazdasági jólétét gyarapíthatja és anyagi erejét fokozhatja.

A király által szentnek és sérthetetlennek tartott 67-es törvények is kétségtelen jogot adnak erre a nemzetnek. És mégis megakadályozták a nemzet jogának érvényesítését. Azt akarták, hogy ki ne szabadulbasunk Ausztria uralma alá. Magyarország né teremthessen magának fejlődő ipart és kereskedelmet, ne legyen önálló váma és bankja, amivel védekezhetik és gazdasági fejlődését megalapozhatja. Legyünk csak szolgák és Ausztria kiélt, leigázott gyarmata. Pedig világos jogunk van hozzá, hogy gazdasági függetlenségünket megteremthessük és erre a czélra nemzeti intézményeinket felállíthassuk.

Megegyezést akarunk teremteni mi is az uralkodóval, de nem akként, hogy cserben hagyjuk a nemzet jogos és méltányos követelését. A nemzet és uralkodója álljanak egyaránt a törvény alapján. De a törvényt tiszteletben kell tartani akkor is, ha a nemzet számára jelent előnyököt. Mindig csak áldozni mindig csak terheket vállalni és a nemzet anyagi erejét folytonosan csak pusztítani engedni, az lehetetlen dolog.

A négyévtizedes lemondásnak és szolgálai alávettségnek véget kell vetni. Alkotmányos alapon és törvényes eszközökkel a nemzet jogainak érvényét kell megszerezni.

Vágyak szárnyán.

Tavaszkor jönnek, tavaszok mennek. Évről-évre csak a természet ujhodik meg, csak a lombfakadó fákon hasad ki a bimbó, csak az illatos szabadban van valami fontos harmónia. Az ideális emberek lelkében újra elevenné lesz a rajongó szeretet, csak a melankolikus halandót tartja örökös egyhangúságban a panaszkodás.

Régen nem volt olyan szomorú a tavasz, mint az ideai. Az emberek lelkén ott zibbaszt a reménytelenség. Curtiust várja mindenki, a ki az emberek reményességét összeforrasza. Mint valami fojtó levegő ott ül szívünkön a bizonytalanság, csak a Természet élete indul pezsgő mozgásba, az emberek lassankint elernyednek a várakozásban és a kenyérkereső egzisztenciák romlásán szinte elvesztjük életkedvünket.

Szomorú jelek ezek. Az ember életében a remény az a lelki kiics, mely jövőt czélozza. A remény az, mely annyiak családi életét szabályozza, pallérozza és csiszolja. A remény az: mely önbizalmat önt a munkás ember lelkébe és hitet vés a szomorú napokban is.

Ma napság mindenki egy-egy temetőnek nézi a közéletet. Mintha Saphir mondása volna felírva az emberek lelkében, aki azt mondta: „Az ember egész élete temetés: 12-ik élet évével eltelteti viruló, mosolygó gyermekkorát, 18 ik évével rózsás ifjúságát, 20-ik évével első szerelmét, 30-czal az emberiségbe vetett hitét, 40-ik évével reményeit, 50 el vágyait, 60 után lassankint mind az öt érzéket és így temeti folyton önmagát a koporsóig.“

Ha az iparos, akár a kereskedő életét vizsgáljuk, úgy találjuk, hogy mindenike ijesztő, szomorú és nehéz. Panaszodik a földműves, a ki szereti a földet és mégis kivándorol, panaszkodik a hivatalnok, a ki ur és mégis alacsonyabbnak érzi magát a legutolsó gépnél, panaszkodik mindenki, a ki a kenyérbarczban szerepet tölt be.

Vajjon mi ennek az oka? Az ország mai helyzete? Kétségkívül egy államnak legelső feltétele, hogy államformája rendezett, parlamenti élete normális és életképes tényező, az állami élet üdvös és akarat erős, munkás irányítója legyen.

Minden politikától menten ítélkezve a mai helyzetről, az ez egyszer bizonyos: hogy az elégedetlenségnek az emberek tömege, az össz társadalom az oka: az a társadalom, a mely tulon-tul sokra vágyakozik, a ki túl igényes és nem tud lemondani a vágyakról.

Az emberi kábel olyan, mint a szivacs, sőt talán még rosszabb, mert sehogy sem telik be vágygal, minden vágy magában hordja a másiknak a csiráját, minden kielégített vágy újat szül.

A vágyak ki nem elégítése aztán növeli az elégedetlenség számát, a lik reményeiket is elvesztik. Szomorú jelenségek ezek nagyon, pedig csak rajtuk áll, hogy mindez megváltozzék.

A rendkívüli közgyűlések ellen. Számos megye, még a koalíciós kormány idejében utasította alispánját, hogy a politikai helyzet esélyeire való tekintettel esetről esetre hívjon össze rendkívüli közgyűléseket. A közgyűlések ily irányú határozatait Andrásy Gyula gróf belügyminiszter helyben hagyta s a törvényhatósági bizottságok meg is tartották

rendkívüli közgyűléseiket. Most Khuen-Héderváry, mint belügyminiszter, döntést hozott a rendkívüli közgyűlések ellen. A rendkívüli közgyűlések összehívásának joga, mondja a miniszteri határozat az 1888: XXX. törvényzcikk 46. szakasza második bekezdésének kifejezett rendelkezése szerint főispáni jog, a melyet az alispán csak kivételesen, abban az esetben gyakorolhat, ha a főispáni szék üres, vagy ha a főispán akadályozva van. Ezzel a határozott törvényi rendelkezéssel szemben az összehívás jogának bizonyos esetekre nézve a főispáni állás üresedésben lététől, illetőleg a főispán akadályozásától teljesen függetlenül, közvetlenül és kizárólag az alispánra való ruházása túlhaladja a szabályrendeletalkotási jog kereteit, mert a törvényben szabályozott alispáni hatáskör kiterjesztése csak törvényhozási intézkedéssel történhetik. Megjegyzendő, hogy a törvényhatósági közgyűlésnek törvényben biztosított ama joga, hogy rendkívüli közgyűlést határozatilag kitűzhessen, érintetlenül fennáll, valamint az sem lehet kétség tárgya, hogy a főispán a közgyűlési határozattal kitűzött rendkívüli közgyűlés összehívását meg nem tagadhatja.

HIREK.

Székelyudvarhely, ápril. 3.

Székely nyelvészet.

A székely népnek, mint láttuk, sok szép *sajátos* mondása van. Ebből alakul ki nyelvtanilag az ugynevezett *geniusz*. Ez nyomja rá, mindenféle nyelvre az igazi nemzeti karaktert melyet szóról-szóra nem is lehet idegen nyelven visszaadni. Például, mikor a latinban azt mondjuk: *Qui fuit hic asinus, non ibi erit equus* — ezt magyarul így fordítjuk le: Az ökröt, ha Bécsbe viszik, ott is ökör marad.

Sajátos mondások a következők: *Agyon sirja magát*, (busul). *Sült bolond, sült számár*. *Megadta neki*, (jól oda mondott). *Ne ereszd el magadat*, (légy erős). *Ugy megverte, hogy jobbse kell*, (különben nem tudná). *Hányja a szórét*, (vedlik). *Hetvenhét nyavalyája van*, (nagyon beteges). *Falat lett a nyelvére*, (betegség az embernél). *Pipje lett* (a tyuknak). *Szükait vet*, (a disznó). *Szemed gubája*, (a helyett: világa). *Ugy ismeri, mint a kicsi krajczárt*. *A hóhér seperje meg*. *Kijött a Küküllő*, (kiöntött). *Felállott az idő*, (kiderült). *Feljebb tartsa, lejjebb adja*, (a vásárlásnál). *Ha aranyból volna, se kellene*, (az ételkinálásnál). *Mind egy szájrág megelte*, (egy fulásig). *Bizony szóra adta*, (becsületlenszóra). *Még neki áll feljebb*, (duzzog). *Férbeszél*, (agonia). *Bevágta az ajlót*, (becsapta). *Majd elsőjűd szégyenletében*. *Nekivág* (a hegynek). *A szufájja se jó*.

Ennél — a valószínűleg az oláh nyelvből vett — „szufala“ szónál eszembe jut két (volt aranyoszéki) ember diskurálása a marosvásárhelyi Bem szobornál:

— Nézze kend, ostar (ostar) is vagon a kezibe.

— Igen biza!

— Hát, azt kérdöm kendtől, valójában ki voalt légyön ez az ur?

— Annyit tudok róla, hogy nagy magyar voalt. Kezdetben jó barátságban élt a császárral. De annak a szufájja is némót, ez pedig a magyarokat pártolta. Ennek pedig háboru lott a vége s ha ez nem vogyan, ma kend se vogyan... — *Beesik* (katonának). *Ugy eselt* (ugy történt). *Nyomás alatt van* (a határ). Itt megemlítem a nép praktikus gondolkozását, amikor a lovak legeltetéséről van szó. A rövidfarku loért kevesebbet kell fizetni és pedig azért, mivel a legyek által folytonosan nyugtalanított ló hol ide, hol oda mozog s nem jut annyi ideje az evéshez, mint a hosszufarku lónak, amely nyugodtan legyezgetve magát, sokkal többet fogyaszt a legelőről.

Sajátságos kifejezések ezek is: *Sötét* (felhős) az ég. *Erösen* (nagyon) *köhög*. *Örökké* (mindig) jár a szája. *Tenger* (sok) *pénze van*. *Erős* (java) *korában van*. *Erős* (jó) *gazda*. *Jobban* (inkább) *sántikál*. *Csomó* (sok) *ember*. *Sereg* (nagyon sok) *madár*. *Abba a helybe* (rögtön).

Atnevezési szavak: *Sas* (kerítésfa), *agyal* (főbever), *meggyámol* (megtámaszt), *szuszélék* (gabontartó), *bolhás* (éket ver az épülő házra, hogy a tapaszt inkább fogja), *medve* (lusta), *kakas* (szép holyagosan pattogatott kukuricza), *tyúk* (ha a kukuricza csak megpörkölődött), *szálka* (gyufa), *csics* (a korsón), *fészkelődik* (nyugtalanodik), *bitang* (fattyu), *téglás* (vasal), *pennás* (tanult ember), *nyomás* (az ugar), *czéger* (cauf, nevetség), *sebes* (a turó, mikor romlani kezd), *orról* (baragszik), *singel* (uszik), *kertel* (kapkod), *megalszik* (a tej), *kirudal* (kiver), *leég* (tűz által károsol-

dik), *kapcsa* (sommi, lenéztet), *bizonygat* (örösit), *lábbal* (gázol), *nádmész* (czukor), *pohár szék* (almárium), *sároshátu* (szajba), *bogyerész* (öblöget), *méregduda* (méreg által felújít dudu), *zabolás* (pállott száju), *vakablak* (falban lévő pohárszék), *borító* (fából készült turótartó), *lobog* (forr), *guyyi* (pálinkafele ital, mely az ivásnál sajátságos hangot ad s innen a guyyi nevezet). Nevezik „*papramorgó*“-nak is, és pedig azért, mivel a pálinkától kötekedni kezdő falusi ember először is a papjára morog, az lévén legtöbbnyire egyedüli ur a faluban. A guyyi szó a Fogarasy és Czuczor-féle szótárban is előfordul.

Pompás átnevezést szó a „*sóbafőtt*“ is, melyet a székelység révén az erdélyi magyarság általánosan használ s mely nem egyéb mint főtt marhabús, rendezesen dus-körítéssel és mártással ellátva. A „*sóbafőtt*“ elnevezésre nézve az én okoskodásom a következő: őseink levest nem ismertek. Ezt a lakománál a hajdukása helyettesítette. A különböző husneműek sütése mellett néha a főzésre is gondoltak, amennyiben *sósvízben* (*sóban*) *megfőzték a húst*. A só és annak használata már régi dolog volt Erdélyben. melyet *rómaiak Kaliforniájának* neveztek el abból az időből, amikor a rómaiak itt bányákat nyitottak. A só a húst átjárva, annak kellemes ízt adott. Ebben áll a titka a híres tordai-pecsenye sütésének is, amit frissen beleázatnak az ottani gazdag sóperczentes vízbe, aztán forró zsirba bele usztatva, szépirosan kisütöket mint a pánkót.

Valószínűnek tartom, hogy őseink említett husfőzése adta az eszmét a mostani leves készítéséhez.

(Folyt. köv.)

Fülei Sz. Lajos.

Ökörítő — Székelyudvarhely.

— Tűz és tanulság. —

A nagy katasztrófák évkönyvében külön lap jutott az országnak. Külön lap, a melyen a legsajátosabb emberpusztulás lézen feljegyezve. Ha poeta írja meg azt a rémes történetet, mely a szatmármegyei Ökörítő községben lejátszódott, képzeletét embertelenséggel, természetellenességgel, a valóságban a lehetetlenségbe való torzításával vádolná meg, pedig a végzet, ez a legnagyobb költő, megdöbbentő láncolatba sorakoztatta ott az eseményeket. Tánccra gyülekezett a falu virága és beletánczolt a halálba.

Megáll az emberi ész, olvasván a katasztrófa részleteit. Háromszor gyuladt ki egy lumpion s gyújtotta lángra a diszitó fenýögallyakat. Háromszor intette a végzet félreérthetetlen ujjmutatással a dárídózókat a veszedelemre. Háromszor lobbant fel a természet vészjele, hogy figyelmeztesse őket: mind hasztalan, a tüzet eloltották s a multság folyt tovább. A semmibe vett tűzjel aztán negyedszerre irtózatoss rohammal száguldott végig az egész fpületen, lángoló karokkal átölelte az emberek százeit, sistergett körülöttük, lobogott felettük s irtózatoss kohójába belefojtotta előbb a jókedvet, azután az emberek lelkét és életét.

Szinte rájár a toll a vádaskodásra. Keresi a hibát, a gondatlanságot és a bűnt, a mely ilyen balvégzetet felidézhetett. Hol volt a közigazgatás? A köteles hatósági ellenőrzés? Hol a minden nyilvános összejövetelnél jelenlévő hivatalos személy, a kinek minden fejevesztett jókedv közepette is kötelessége látni és óvni?

De szemben a borzasztó katasztrófával elnémul mind e kérdés és elnémul mind e vád, legfontosabb arra irányulhat az igyekezet, hogy annak tanulságait a magunk javára értékesítjük. Mert úgy van az, hogy amikor olvassuk azt a rémes tűzkatasztrófát, önkéntelen a *Budapest-szálló* nagytermére gondolunk. Ed dig azt hittük, hogy ez az ország legtűzveszélyesebb épülete, de most látjuk, hogy ökörítői csűr még veszedelmesebb volt; noha ezt eldönteni még sem lehet. Valahányszor e terembe vagyok kénytelen menni, mindig egy esetleges tűzveszély esélyeit mérlegelem és mindannyiszor elfog a félelem, ha a vegeredményt konstátálom.

A közönség biztonságára e teremnél semmi, vagy alig valami van adva. Elképzelni is abszurdum, hogy egy óriási faalkotmányok — melybe ezer ember befér — két akkora kijárója legyen, mint egy jókora istállónak; azt az eshetőséget véve, ha a szomszédos étteremben támad a tűz. Ez az eshetőség pedig vajmi kézenfekvő, különösen így szini évad alatt, amikor az előcsarnokul használni szokott bali étterem tele van kulisszákkal tömve, s a hol az emberek sietve cigarettáznak és csengetéskor sietve dobják el a jól, rosszul kialudt cigarettát. Ezt az érvelést mosolyogva fogadni nem lehet és nem lehet

a kedélyekre megnyugtató az az érvelés, hogy még eddig nem történt baj. Ökörítón hatvan év óta tánczoltak egy azon cőrben baj nélkül, amikor pedig egyszer eljött a baj, százával égtek benn az emberek, faluhelyen, nyílttérre épített, magánosan álló, deszkaajtós helyiségben. . .

A mi redoutunk két olyan szűk udvarra (egyik oldalon istálló és csűrrel van beépítve) nyílik, melyek, valóban nem alkalmasak, hogy még egy esetleges vaklárma esetén is elegendő teret adjanak a megriadt, fejvesztett közönségnek. Oltásra gondolni pedig a legkevésbé lehetne, mivel az épület önmagát zárja el a Küküllő vizétől.

A tűzbiztonsággal tehát a lehető legrosszabbul állunk, s a dologban az az érdeke, hogy ezt mindenki éppen olyan jól tudja, mint e sorok írója és még sem lett a helyzeten semmivel sem segítve, noha e helyen már ismételt tettünk óvást. A dolgot elaludni engedni azonban többé nem engedjük. Annak a háromszáz embernek megszenesedett holtteste olyan memento, mely hangosan kiáltja a fülébe minden épkézlab embernek az óvatosságot. Szükséges tehát, hogy a városi tanács ez ügybe beleavatkozzék és szakértőkből álló bizottsággal sürgősen megállapítsa azoknak az eszközöknek alkalmazását, melyek a közönség biztonságán lesznek hivatva segíteni, így például vészlejárások alkalmazását az épület Küküllőre néző oldalán, ajtóik kiszélesítését stb. stb.

Nem müaggodalom diktálta e sorokat, hanem a rég óta mérlegelt, köztudatba átment veszedelem érzete és éppen ezért kérjük az illetékes hatóságot, hogy abban halaszthatatlanul eljárni sziveskedjék.

Bizalomnyilvánítás — akadálylyal.

A parlament utolsó ülésén eldobott könyvre, anélkül, hogy műfelháborodók lettünk volna, azt a megjegyzést tettük, hogy az a könyv nemcsak a miniszterelnökön ejtett sebet, de sebet ütött a magyar alkotmány méltóságán is, melyet a kormány bizonnyára igen jól fog a maga javára kamatoztatni. Feltevésünkben nem csalódtunk. Az országszerte visszatetszést szült brutálitás nyomán a Munkapártok itt is ott is tiltakozó gyűléseket rendeztek, s ha azt a pártkülönbség czégére alatt is tették, a végczél az volt, hogy a kormánynak bizalmat nyilvánítsanak.

Nem is tudjuk hirtelenében, mit csinálna most Héderváry gróf, ha azon a bizonyos ülésen nyugodtan végighallgatták volna. Az a program, melyet a kormány tarsolyában magával hozott, szűkös és gyorsan fogyó utraváló, hasonló a hamuból sült pogácsához, a mellyel bizony nem lehet nálunk telt asztalt teríteni. Bizony nem ígérték sokat a mának, talán még kevesebbet a holnapnak, még azokat a reményéseket se csillogtatták meg az ország szemé előtt, melyeket minden kormány oda szokott tűzködni ilyenkor a süvege mellé forgónak, hogy elvonja a figyelmet a ruházat szegénységéről, melyben bemutatkozott. Ilyen viszonyok közt nem kívánhatjuk, hogy a kormány önérdéke ellen szerénykodjék s bezárja az ajtóját a bizalmi telegrammok előtt akkor, mikor a jámbor vidéknek olyan ritkán kínálkozik alkalom, hogy a sziveken keresztül az érzelmek útján férközzék a hatalomhoz. Pedig ezzel a nagy sajnálkozással nem fogjuk a külföld előtt bebizonyítani, hogy a nemzet többsége finomérzésű, művelt és politikailag iskolázott emberekből áll. Ellenkezőleg, egy torzító tükrében fogjuk előttük mutogatni a hiba nagyságát, melyet elkövtünk.

Amint a miniszterelnök rabuliztikája kihívta a jogos kritikát és visszatetszést szült, amint a részvétnak kivívó szervezkedése és rendezettsége akaratlanul is visszahatást kelt, azokban is, a kiknek a dobálózókról meg van a maguk kárhóztató ítéllete, melyet nem is titkoltak, — akként helytelenítjük a Székelyudvarhelyt husvét másodnapján tartott gyűlésnek erőszakos megakadályozását is, mely eltekintve minden egyéből, olyan alakban nyilvánult meg, hogy a tettegességtől s így a vérontástól csak egy hajszál választotta el. A szólás szabadságnak korlátozását föltétlenül perhorreskáljuk.

A tiltakozó gyűlésre pártkülönbség nélkül hívta meg a rendezőség a polgárságot és felhívásának lett is fogantatja: mintegy 200 választó polgár és számos iparos segéd töltötte meg a Hungária két éttermét. A gyűlés összehívóinak csak alig fele jelent meg a gyűlésen, míg a Munkapárt tagjai közül mintegy 12-en vettek részt, így tehát a közönség éppen az ellenzék soraiból telt ki.

A terem zsufolásig megtelt, s a forró levegő percéről-perczerre nyugtalanabb hangulatot váltott ki.

Előbb kedélyes, majd keményebb, végezetül durva megjegyzések röpködtek a vezetők felé, kik tanácsatanul állottak a nagy tömeggel szemben. A tréfás hangulat már-már veszedelmes mérveket kezdett ölteni: tojásokat, sőt köveket kezdtek a hátulso sorban állók előre dobálni, mire a gyűlést összehívók elhagyták a termet. A polgárság látva, hogy a gyűlést sikerült megakadályozni, a Kossuth nótára gyűjtött rá, melynek hangjai mellett Válcensik Ferencz volt képviselő lakásának udvarára vonult a közel ezer főre felszaporodott közönség. Válcensik Ferencz a közönségnek engedve, beszédet tartott és meleg szavakkal köszönte meg a spontán ünneplést. A közönség részéről Vízzy Floris, majd Benedek Aladár üdvözölték Válcensiket. Az egybegyűltékhez még Dr. Paál Árpád intézett beszédet, majd táviratilag üdvözölték Justh Gyulát. A közönség ezután a legnagyobb rendben szétoszlott.

Ideálisták munkája.

Van városunknak egy kis kulturális egyesülete, melynek tagjai időt, fáradságot nem kímélve, semmi anyagi haszonra nem várva; sőt egyéni érdekeiket aláveteve, kulturális fejlődésünk szent tűzétől áthatva egyedül, csak a köznek munkálva, csak a közjóért lelkesedve dolgoznak, tanulnak előretörnek: ez a Székely Dalegylet.

Ezen fényes multu dalegylet a közelmultban haladoklott. 1903-ban rendezte utolsó nyilvános hangversenyét, mely idő óta, csak itt-ott adott egy kis életjel magáról. Sőt a mult év nyarán elnöksége leköszönt, s a feloszlást indítványozta. De a dalegylet nem halt meg, hanem föltámadott, s mint ez a hangverseny bizonyítja, virágzik. Akadt egy ideális lelkű, erős akaratú ifjú ember, Horváth József ref. kántor, ki szombe szállva az elítélésekkel, kezébe vette a dalegylet vezetését, azt újra szervezte, s szinte hihetetlen rövid idő alatt a nagyobb részt új tagokból álló dalegylettel a legszebb sikert éri el. Ime mit tesz az ideális, a nemes gondolkodás, az erős munka. Ime mit tesz, ha vezető és tagok egymást megértik és szeretik, mint a hogyan ez a Dalegyletnél van.

A husvét másodnapján rendezett nagy hangverseny a legteljesebb mértékben sikerült. A dalegyletnek 24 évi fennállása alatt ekkora anyagi haszna nem volt; 900—1000 kor. közt áll a bevétel, melyhez azonban mindennap gyűl a felülfizetés azoktól, kik nem lehetnek jelen az estélyen.

Erkölcsei tekintetben is méltán oda lehet állítani: a multban rendezett bármely fényes hangverseny mellé. A babér mindenesetre a dalegyleté, mely a szépen megválasztott, jól betanított darabokat a legnagyobb tudással, a legszebben összhangozó harmóniával adta elé, melyeket ismételnie is kellett. Méltó elismerés illeti a honvéd-zenekart, mely gyönyörű darabjaival maradandó kellemes órákat szerzett a közönségnek. Emilitésre méltó az oly magas színvonalon álló hárfá játéka, mely nem szóló, hanem inkább egy részlet volt a zenekarban, továbbá a Borsai Samu karmester saját szerzeményű „Jelenetek a kurucz világból“ magyar ábránd, melyet, úgy mint a hárfát, többször ismételni kellett. Sőt az ismétlés után a szerzőnek, a közönség nagy óvációja között a színpadon meg kellett jelennie.

Méltán illeszkedett a műsorba Dóza Sárka szivhezszóló, igazi mély érzésből fakadó s épen időszzerű melodramája, melyet Kassay Irén szép zongora játéka, Horváth József ref. kántor kellemes tenor szölvója kísért. Megemlítendő még a Kertész Béla nagy bravurral előadott, bár kissé izgatott hegedű játéka, melyet közvetlenséggel kísért Kertész Albertné zongorán. Általában elmondhatjuk, hogy daczára, csak a legközelebbi időben rendezett két nagy bálnak és tekintve a husvétii ünnepeket, s a tagok egyrészenek ifjúságát, az estély a legfényesebben sikerült. Méltán elismerés illeti a rendezőket.

Husvét. Az a harangzugás, mely a nagypénteki gyász némasága után nagyszombaton olyan diadalmasan szólal meg fölöttünk, a legszebb ünnepeket hirdeti, mely a küzdő emberiségnek adatott, a föltámadás, a megújulás, a remény ünnepe. A keresztény vallás az élet legbiztatóbb, legfőlemelőbb érzéseit foglalja össze a husvétii kultuszában, ezért olyan kedves mindnyájunknak, fiatalnak és öregnek, szegénynek és gazdagnak egyaránt. A husvétii ünnep nélkül talán nem is tudnánk bizalommal nekivágni téli dermedés után egy esztendő nehéz munkájának, ránk váró sokféle bajának, válságának. Husvét vasárnapján reggel bár ragyogott az ég, azért mégis kel-

lemetlen idő volt mindkét ünnepnapon. Hűvös szél járta a rügyező fákat, s mindkét napon neki indult a havazás. A hagyományos határkerülés után a templomok megteltek hívőkkel; jókedvű volt az egész város s hogy felvirradt a hétfő, elkövetkezett husvét öröme: a locsolás. Délelőtt a merre járt az ember bokrétás ifjakkal találkozott, no meg gyorekkel, kik boldogan osztoztak a sok piros tojással.

Kinevezés. A marosvásárhelyi itélőtábla elnöke Pávelka János székelyudvarhelyi törvényszéki díjtalan joggyakornokot a marosvásárhelyi itélőtábla kerületébe díjas joggyakornokká kinevezte.

Eljegyzések. Avéd Rózsika kisasszonyt eljegyezte Dr. Zonda Gergely Székelyudvarhelyt.

Dr. Szabó Ignác eljegyezte Zakariás Terézkét Erzsébetvárosról.

Unitárius estély. A székelyudvarhelyi unitárius egyházköztség vallásos estélye közbjött akadályok miatt máról április hó 10-ikére halasztatott. Műsor változatlan. A vármegyeház nagytermében az irt napra ezuttal is az érdeklődőket szivesen látja az egyházköztség keblű tanácsa. Belépti díj nincs, hanem jótékonyczéla a perselyek ki lesznek téve.

Tél a tavaszban. Az ideai télen először jártak napsugaras, enyhe tavaszi napok és most a tavaszban borus, hideg idő kellemetlenkedik. Husvét első napján jött meg a szürke, lehangelő őszi idő s szerdán reggel már tizenkét cm. hótakaró borította be a mezőt, meghozván a rég várt nyirkot. A hóval járó hideg a fák rügyeiben nem tett kárt.

Szent Antal estély. Ma, április 3-án este fél 8 órakor tartja a helybeli szent Antal társaság ezen évad záró estélyét a róm. kath. főgimnázium nagytermében.

Casinó közgyűlés. A Casinó f. hó 4-ikén délután 5 órakor rendkívüli közgyűlést tart, melynek tárgyát a lemondás folytán üresedésbe jött egyik alelnöki és titkári állások betöltése képezi.

Széchenyi emlékünnap. Folyó hó 8-ikán lesz Széchenyi István gróf halálának felszázados évfordulója. Az évforduló megünneplése tekintetében egy Rhédei János tanfelügyelő, mint Mikes János gróf főesperes-plebános rendeleteket bocsátottak ki az egyes iskolákhoz. A tanfelügyelő rendelete szerint különösen fontos ezen évforduló megünneplése a mai viszonyok között, a midőn annyi szenvedés és megpróbáltatás után szükségét érezzük annak, hogy nagy férfainknak, mint Deák Ferencznek s gróf Széchenyi Istvánnak a közéleti béke és ezzel kapcsolatban az erkölcsi tisztulás, valamint az ország jólétének előmozdítására irányuló törekvései megvalósuljanak. A közokt. ügyi miniszter Gróf Széchenyi István halálának felszázados évfordulóját felhasználni kívánja tehát arra, hogy az ifjuság körében az összes iskolákban, az ő működése méltatván, oly irányu eszmék csepegtetessenek az ifjuság lelkébe, melyek a hazaszeretet ápolása mellett nagy hazánkia eszméinek és intentionának ápolását vannak hivatva szolgálni.

A helybeli közbirtokosság ma d. u. 2 órakor tartja meg évi rendes közgyűlését a városi tanácsszáznál.

A földmívelésügyi miniszter intézkedései. A földmívelésügyi miniszter, mint nekünk írják, előadóinak mihezattásul kijelentette, hogy tekintettel egy a belső, a külföldi, közelebről az osztrák piaci viszonyokra s arra, hogy a termézetes föltételek nálunk sokkal nagyobb arányu mezőgazdasági termelést tesznek lehetővé, általában legsürgősebb föladatának a termelés fokozását tekintti és ebben az irányban teszi meg sürgősen a már lehetséges kormányzati és adminisztratív intézkedéseket; később pedig, mihelyt az országgyűlés összejön, a szükséges törvényhozási előterjesztéseket. Így máris intézkedett az iránt, hogy sertesenyestésünk, mely a kisebb vagyonu falusi földmívelő népknek fontos jövedelemforrása volt, egyrészt a világpiaczi kedvező konjunkturák kihasználása érdekében, másrészt, mert e tenyészési águnkat a sertesenyész erősen megkárosította, az állam hathatós támogatásával újra föllendítessék. Az állami támogatás módját egyelőre abban állapította meg, hogy a közszégi köztenyészési célokra a kir. gazdasági felügyelőségek által közzivetett serteskanok tetemes (30%) árkedvezményvel osztassanak és hogy a megcsappant állományu szegényebb közszégek a kantartás költségeiben az állam által segítessenek. Az állattenyészés gyorsabb fejlesztésével kapcsolatosan szükséges törvényhozási előterjesztések között van a közlegelők alapos rendezésére és feljavítására vonatkozó intézkedés, melynek gyakorlati célja az, hogy a szóban lévő elhanyagolt területeken jövedelmező termelés induljon meg és hogy állat-állományunk a legelőkön megfelelő táplálékot és hustermelésünk a világpiaczi viszonyok által most nagyon megokolt fejlesztő eszközöt nyerjen. A földmívelésügyi kormány sürgős teendőinek második cso-

portja a birtokpolitika terére esik. A miniszter álláspontja az, hogy minden birtok-kategóriának, úgy a nagy, mint a közép- és kisbirtokosnak is megvan a maga saját gazdasági és szociális hivatása. Szükséges azonban, hogy a birtokok elhelyezkedése és megoszlása a nemzet gazdasági és szociális viszonyainak és szükségseinek megfelelően, mert ez a nemzet egyetemes anyagi haladásának és szociális békéjének alapja. A mennyiben és tekintetben úgy a közgazdasági politikuskok, mint a gazdaközönésnek már kifejezesezett véleménye szerint pótlendő hiányok és orvosolni való bajok vannak, a miniszter mindezeket megfelelő telepítési és parcellázási intézkedésekkel kíván segíteni és mihelyt a parlamenti viszonyok lehetősége teszi, a szükséges törvényhozási előterjesztést megtenni. A földmívelésügyi miniszter e sürgős munkák hathatós végrehajtása, illetve előkészítése által a legközelebbi időt eléggé elfoglaltnak látja és további munkaprogramja iránt való intézkedéseit, illetve nyilatkozatait későbbre tartja fenn.

Az „Udvarhelymegyei Ált. Népművelési Egylet“ folyó hó 14-én tartja 42-ik évi közgyűlését. Az Egylet újjászervezésének időpontja ez a nap, amidőn kebeleiben látja vármegyénk egész tanítói karát, iskolajelleg különbség nélkül, a lelkesítő kar több tagjával együtt. A népoktatás és népművelés ügyének állandó támogatása, segélyezése, a közérdeklődésnek ébrentartása s végeredményében vármegyénk kultúrájának emelése vezette 1868-ban a Népművelési Egylet megalapítását s közöttük elsősorban népművelésügyünk akkori felügyelőjét: Sándor Mózes kir. tanácsos, ny. tanfelügyelőt. Az ideális lelkesedéstől áthatott nemes munkát páratlan fényes siker koronázta: vármegyénk egész intelligens közönsége férfiak és nők egyaránt versenyre kelve siettek ezen kultúregylet alapító, rendezői sorába belépni, ezenkívül jelentékeny adományokkal, hagyományokkal gazdagították annak jövedelmeit, minek folytán rövid idő alatt, már tekintélyes vagyonnal rendelkezett a Népművelési Egylet. Az elmúlt idő alatt a vármegyei iskolák segélyezésére, felszerelésére fordított 25000 korona, ha nem is művelt csodákat, a szegénység és elhanyagoltság állapotában azonban jelentékenyen enyhítette a minden oldalról mutatózó nagy hiányokat, s nagy mértékben támogatta a nevelés és oktatás eredményességét. Az egylet méltó, hogy a közönség széleskörű érdeklődése mellett ünnepeljen.

Halálozás. Özv. S. Nagy Jánosné, született Kovács Róza életének 82-ik évében m. hó 31-ikén elhunyt. Halálát gyermekei és számos rokon gyászolja.

Gazdasági Egyesület folyó hó 12-én d. e. 10 órakor a vármegyház kistermében rendes közgyűlést tart. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés 1909-ről. 3. Pénztárnok, illetve a számvizsgáló bizottság jelentése. 4. Azon indítványok tárgyalása, melyek április 8-ig az elnökséghez beadhatók. A közgyűlést megelőzőleg d. e. 9 órakor választmányi ülés tartatik a vármegyház kistermében, a közgyűlési tárgysorozat előkészítése tárgyában.

Az udvarhelyvármegyei méhészet-egyesület választmánya f. hó 5-én d. e. fél 12 órakor Székelyudvarhelyen, a vármegyház kistermében rendes gyűlést tart. Tárgysorozat: 1. Közgyűlési jegykönyve és alapszabályok hitelesítése. 2. Az országos méhészeti felügyelő leiratának tárgyalása. 3. M. kir. földmívelésügyi miniszterium 165. sz. leiratának tárgyalása. 4. Taglétszám megállapítása. 5. Titkári jelentések. 6. Indítványok.

x **Érdekes eset.** A husvéti ünnepekre vendégek érkeztek Gyergyóból városunkba azon szándékkal, hogy egy pár hetet fognak itten tölteni. Azonban csak akkor volt nagy a meglepetésük, midőn megérkezvén észrevették, hogy az összes podjászukat a szükséges ruhanyomokkal együtt utközben elvesztették. Tanácsotlanul állottak, mert a legzükségesebb ruhadarabok is odavesztek. Azonban az óriási zavarból csak hamar felocsudtak, midőn arról értesültek, hogy úgy a férfiak mint a nők és gyermekek tetőtől talpig felöltözhetnek a legújabb divatnak megfelelőleg Szenkovits János utódnál. Hamarosan beszereztek a szükségeseket és így nem voltak kénytelenek visszatérni. Még ma is áldják azon tény, hogy városunkban így jól felszerelt üzlet is van.

A székszorulás olyan állapot, mely alatt az egész szervezet megromlik. Szükség esetén igényk reggelint éhgyomorral fél pohár Ferencz József-keserűvizet, mert ez a legmegbízhatóbb és legolcsóbb eljárás a pangás megszüntetésére és így szervezetünk egészséges fenntartására. Kapható az összes gyógytárakban és ásványvízüzletekben.

KÖZGAZDASÁG.

Parcellázás, telepítés, kisbérlet!

Székelyudvarhely, ápril. 1.

Az „Udvarhelyi Híradó“ egyik közelebről megjelent számában nagy fontosságú közleményt hozott a parcellázásról. A tek. Szerkesztő ur engedelmével a mi nézetünket erre vonatkozólag a következőkben mondom el.

Az újabb népboldogító éra jelszavai a fentiek. Annak az éranak, a mely csak jelszavakból él s hangzatos frázisokkal akar mindenáron segíteni a pusztuló magyarságon s annak legtermékenyebb osztályán a kisbirtokosokon. Mintha malasztokból meglehetne élni! Szó sincs róla, az akarat helyes s az adott módzatok is megfelelők volnának, csak az a baj, hogy nem volt és ma sincs sehol helyesen keresztülvezetve.

Az egész országban végigvonul a szó „parcellázunk“! S ma itt, holnap ott olvashatunk egy-egy parcellázási skandalumról, egyik helyen uzsorára van alapítva, másik helyen bankok vagy megbízhatatlan elemek kerítik a kezükbe az egész műveletet s háromszor is lehúzzák a bőrt a földéhes magyarról, a ki karmaik közé kerül.

„Telepítsünk“! ez is egy program, a melylyel képviselőjelöltek, szociológusok, agráriusok szeretik hitegetni a hiszékeny publikumot, mondván, hogy csak telepítéssel lesz boldog a magyar. Hát telepítsünk! Mi is ezt mondjuk, de nem úgy, mint a miként eddig telepítettünk, hogy alig boldogul egy telephely is szép Magyarországon.

Csináljunk kisbérleteket! Ez megint a „Magyar Gazdaszövetség“ egyik jelszava, a nagybirtokoké, a melyeknek ügyészei ezen a műveleten szeretnék rendbehozni egy-egy latifundium zilált anyagi viszonyait és kiuzsorázott földjét.

Igy fest Magyarországon az a híres nagy agrárius politika.

A parcellázásoknál uzsora, a telepítéseknél fejvesztetés, a kisbérleteknél ügyészi manipuláció, szóval dübög a jólét, a boldogítás.

Csak hogy mindezekről nem lesz boldog a magyar kisbirtokosság. Mert elvélgre ő is tud már gondolkozni s belátja, hogy nem ott kezdődik az ő boldogulása a hol a nagybirtok érdeke.

Ő igenis földet akar, a melyet tisztességesen megfizet, megmunkál, de élni is akar abból, nem pedig mindenét ráköltve a vételárra, szorzódásra, átírára, berendezésre, földönfutóvá lenni.

Az a parcellázás igenis jó dolog; állja a kisbirtokosság, de a mikor — mint legutóbb is olvashattuk — egy gróf Csekonics holdját 740, mond hatszáznegyven forintjával parcellázza, nem bolond, hogy olyan beszerzési kiadással kezdje, a melyet abból a földből soha ki nem hozhat.

Egy-egy jól megválasztott és benépesített telephely áldás lehetne a magyarságra. Sok kisbirtokos családnak nyújthatna megélhetést, előmozdítaná vagyonosodását, erős védőbástyája lehetne a nemzetiségek által szorongatott végváraknak — ha létezőkei azon a telepen biztosítva lennének; olyképen azonban, a miként a mai telephelyeket berendezo látjuk, képtelenség azok szaporodását még feltenni is.

Megválasztása a telephelyeknek s a letelepítendő kisbirtokosok megélhetéséhez a létfeltételeket biztosítani, ezt kell szem előtt tartanunk a jövő telephelyeinél.

A mi a kis- és örök bérleteket illeti, az idea mint ilyen megállhat. Állandósítani, mindentűtt bevezetni azonban nem szabad, mert nagyon sok helyen még a legelőmibb előföltétele a humanus bérleti szerződés is ki van zárva. Uradalmi ügyészek kezeiben az a kisbirtokos bérbevevő olyan örök bérletet köthet, hogy attól koldul egész életében.

Lesz még alkalmunk arra, hogy úgy a parcellázás, mint a telepítés s a kisbérletekről e lapok hasábjain kifejtessük a követendő, helyes s a kisbirtokosok érdekeit szem előtt tartó eljárásokat s most csak annyit, hogy több belátást és több gyakorlati érzéket e műveletek végrehajtásánál! *Kisgorda.*

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája.

Árpád-u. 18. sz. a. ház eladó.

mely áll 4 szoba, konyha, kamara, 3 pincéből, s külön udvaron kerttel, főlegóriával. Ertekezhetni: Dr. Nagy Samu ügyvéd és Barabás András árvászéki elnök uraknál.

Szám. 1651—910.

Árlejtési hirdetmény.

Székelyudvarhely város képviselő testületének f. é. február hó 26-ikán megtartott rendkívüli közgyűlésén hozott 16—910. sz. határozata alapján Székelyudvarhely város tanácsa a katonai laktanya udvarán levő szekérszín toldalék épületének kiépítésére nyílt pályázatot hirdet.

A szekérszín toldalék épületének kiépítésére e képviselőtestület 1800 korona hitelt engedélyezett.

Ezen munka foganatosítása céljából folyó évi április hó 12-én d. e. 10 órakor a városi tanács nagy termében zárt ajánlati versenytárgyalás lesz, mi célból pályázni óhajtok felhivatnak, hogy fenn nevezett munkát végrehajtásának elvállalására, az engedélyezett 1800 korona költség utáo számítandó és a részletes feltételekben előirt 10% bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatok folyó évi április hó 12-ikén d. e. 10 óráig a városi tanácshoz aonyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a kitűzött határidőn tul érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak. Utóajánlatnak helye nincs.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a városi mérnöknél hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Székelyudvarhely r. t. város tanácsa, 1910. évi április hó 2-ikán.

Bodó Ferencz, városi mérnök.

Gothárd János, polgármester.

Nem kell senkinek Budapestről butort hozatnia,

mert
Székely és Réti
♦ butorgyárosokná ♦
Marosvár helyen
■ teljes tömörfa ■
hálószoba berendezés
mely áll: 2 szekrény, 2 ágyl.
2 éjjeli szekrény márványal, 1 mosdó márv. és tükörrel összesen
360 korona.
Ugyanez három részű toilettel
400 korona.
Óriási fuvarmegtakarítás
mert teljes lakberendezéseket Erdély bármely állomására külön megegyezés alapján **bérmelntve szállítunk.**

Vidékre meghívásra személyesen mutatjuk be gazdag mintagyűjteményünket, és kívánságra részletes költségvetéssel és rajzokkal szolgálunk.

Vodjegy: „Horgony“

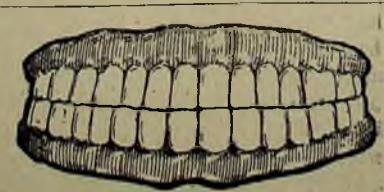
A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak biz-nyult háziszer, mely már sok év óta legjobb hatásúknak bizonyult közönségnél, osznál és meghűlésknél

Figyelemztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 140 és K 2.— és üvegcsőben minden gyógyszerüzletben kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerlára az „Ar. ny. proszlanhoz“, Prágában, Elzabethstrasse 5. neu.

Reményi Frigyes fogászati műterme Székelyudva hely, Kossuth-u. 56. Pannajoth-féle ház Fogad: délelőtt 8—12 óráig és délután 2—5 óráig.

Kalmár rosták.

Szives tudomásul óhajtjuk hozni, hogy raktárunkon állandóan kapható a legkifűnőbb minőségű **Beocsini portland cement** valamint **superfosfát (műtrágya)**.

Tartunk raktáron mindentéle gépeket, tengeri-vető, kapa, cultivátorok stb. különféle terményeket: tengeri, tisztabuza, zab, valamint vetőmagvakat.

Fajtiszta palack és hordóborokat a legjutányosabb árak mellett. -- Kérjük jóindulatu támogatásukat teljes tisztelettel

Székely Gazdák Szövetkezete
Székelyudvarhely.

— Kühne-féle gépek bizományi raktára. —

Szám. 1850—910. ki.

Hirdetmény.

Közzé teszem, hogy a m. kir. honvédfő-reáliskolában és a Ludovika akadémiában az 1910—1911. tanévre több ingyen hely van, s felhívom azok figyelmét, hogy a kik valamelyik helyre pályázni akarnak, azok a feltételeket a **városi tanácsban** megtekinthetik.

Székelyudvarhely r. t. város tanácsa, 1910. évi márczius hó 24-ikén.

Soó Domokos,
h. polgármester.

A készlet gyorsabb eladhatása miatt

Gaspari Frigyes és Társai
MEDGYES, Nagyküküllöm.

Faiskolái

leszállított áron ajánlják összes faiskolai cikkeiket, u m.: Magonc, kómagu és csontárgyümölcsfákat, pőszméte és ribiszke cserjéket, málnákat, földiepret, díszcserjéket, gyümölcsfa vadoncokat, sövénynek való, túlevelű fákat, rózsákat stb. **Árengedmény 10%**, törpe gyümölcsfáknál 30%, túlevelű (fenyő) fáknál 50%.

Arjegyzők kívánatra ingyen.

Kiadó lakások.

Bethlen-utca 77. számú házban, szemben az állomással 2 lakás; Szombaffalván a Balthory-utca 4. számú házban emeleti és földszinti lakás kiadók folyó évi április hó 24-től. Értekezhetni Dr. SOGYMOSSY ERJŐS főreáliskolai igazgatóval.

Világszerte ismert **kerékpár**
elegáns, könnyű, eltörhetetlen

a **PREMIER**

Arjegyzőket gratis és franko az egyedül előrusító **Bokor András és Társa.**

CZELL FRIGYES és FIAI
bortermelők és bornagykereskedők
Medgyes.

Szajjobb beszerzési forrás term szadta valódi erdőlyi hegyi borokban.

— Hordókban és palaezokban. —

Kitünő saját termésű vörös borok.

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására adni, **Czell-féle** ujonnan berendezett sörfőzdéjéből származó legelső székelyföldi **Korona sör**

megérkezett és a mai naptól kezdve minden nap friss csapolásban a **Pávelka-féle helyiségben** kapható.

Ferenczi Ferencz
vendégfő és kantinos.

MINDENNYIT MÉRLEGI

JOLJAR
HA VALÓDI **PALMA KAUCSUK** **SAROK** VAN CIPŐJÉN

ROSSZUL JAR
HÁRNEMÜGYELA **VÉDJEGYRE** TESSÉK KIPRÓBÁLNI!

Pfaff-féle Varrógépraktár!

Felhívom a nagyérdemű közönség szívet figyelmét, hogy a világhírű, golyós **Pfaff-féle varrógépekre** megkaptam Udvarhely- és Nagyküküllővármegyékre az egyedárusítást és főraktárt és ezen gépekből ugy ipari, valamint házi ezélokra, állandó nagy raktárt tartok. Tehát a n. é. közönség figyelmét felhívom, hogy bevásárlásnál csakis oly gépet fogadjon el, melyen a **PFÄFF** név mint védjegy rajta van mely gépekért a legmesszebbmenő szavatosságot vállalok

Egyben felhívom a n. é. közönség szives figyelmét ujonnan **Vas-, szerszám- és konyhafel-szerelési üzletemre**, melyekből nagy raktárt és a legolcsóbb napiárban számítom

A n. é. közönség szives pártfogását kérve tisztelettel

ENGLER JÓZSEF.

T. cz. Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására adni, miszerint **márczius hó c'sejével**

férfi szabó-üzletemet

Kossuth-utca 9. szám alá **helyezem át.** Tamás Balázs fűszerkeresek mellé

Hogy a t. közönség igényeinek megfelelőhessék, állandó nagy raktárt tartok hazai és külföldi szövetekben, tavaszi és nyári mintákat

us választékban. Elvállalok minden e szakmáb' vágó munkát, u m.: Férfi és gyermekruhák készítését a legzebb kivitelben a legolcsóbb árak mellett. Kérem a helybeli és vidéki közönség becses pártfogását — tisztelettel!

MARKÓ ISTVÁN
urri szabó

Kossuth-u. 9. szám.

Görpálya alkalmi vétel!

11	waggon	65 mm.	magas,	9'3	kgos	használt	aczélsin,	megtekinthető	Dédán,
20	"	70	"	"	"	"	"	"	Eszék közelében.

— 500 darab különféle kivitelű uj és használt kocsi, váltó stb. budapesti telepünkön. —

Továbbá rendelkezünk:

30, 50, 60 és 80 lóerős 760 mm. és 2 db. 20 lóerős 600 mm. nyomtávu használt gőzmozdony és 3 db. uj 1435 mm. (normális) nyomtávu forgókorong telett

Teljes görpályák nyomjelzése, tervezése és kiépítése.

— Száraz és vizikotrók vételre és bérbe. —

Roessemann és Kühnemann
BUDAPEST, V., Váci-ut 113—115. szám.

Kitünő minőségű és legmagasabb szilárdságu PORTLANDCEMENTET ajánl olesó áron a

PORTLAND GEMENTGYÁR BRASSÓ

Itt helyben kapható RÖSLER és GÁBOR czégnél